

Cynismus Václava Klause: Abolice 2013 a bezprecedentní žaloba na prezidenta pro velezradu

Tisíce podvedených lidí přišly ze dne na den o poslední naději, že ještě někdy uvidí své celoživotní úspory. Novoroční amnestie Václava Klause z roku 2013 se do české historie zapsala jako symbol nespravedlnosti a dvojího metru justice.

Zatímco věznice opouštěli drobní zloději, zadními vrátky ze soudních síní odešli s čistým štítem největší čeští tuneláři. Připomeňte si zákulisní přestřelky o autorství textu, masové sundávání prezidentských portrétů ve školách a hlubokou ránu, kterou tento krok zasadil důvěře Čechů v právní stát.

Amnestie vyhlášená prezidentem Václavem Klausem [1. ledna 2013](#) u příležitosti 20. výročí vzniku samostatné České republiky patřila k nejkontroverznějším krokům jeho prezidentského mandátu a vyvolala obrovskou vlnu veřejného i politického odporu.

Amnestie byla částečná a celkově prominula nebo zmírnila tresty [více než 111 tisícům lidí](#) z velké části šlo o tresty podmíněné, obecně prospěšné práce či domácí vězení. Z věznic bylo bezprostředně propuštěno zhruba [6 500 vězňů](#). Klíčové body tvořily tyto články:

Článek I a III (Prominutí krátkých trestů): Odpuštění nepodmíněných trestů do 1 roku (u seniorů nad 74 let do 10 let) a podmíněné odpuštění trestů do 2 let. Článek II ([Abolice – nejkontroverznější část](#)): Nařídil zastavení trestních stíhání, která trvala déle než 8 let a u kterých hrozila sazba do 10 let vězení. Článek IV: Prominutí všech trestů domácího vězení a obecně prospěšných prací.

Slavné kauzy a dotčené osobnosti

Kvůli aboličnímu článku II byla zastavena řada obřích, mediálně sledovaných kauz závažné hospodářské kriminality, [korupce a tunelování](#) z 90. let a počátku tisíciletí. Pachatelé tak odešli bez trestu a poškození lidé ztratili šanci domoci se svých peněz v trestním řízení.

Zastavené hospodářské kauzy

H-System: Zastavení stíhání tří manažerů této vytunelované stavební společnosti, v níž tisíce lidí přišly o celoživotní úspory na bydlení.

František Chvalovský: Bývalý šéf fotbalového svazu, obžalovaný ze stomilionových úvěrových podvodů vůči Komerční bance (škoda cca 1,5 miliardy Kč).

Kauza Union banky: Zastavení stíhání manažerů spojených s krachem banky.

Karel Srba: Kauza nevýhodného pronájmu Českého domu v Moskvě.

Prominutí menších či podmíněných trestů

Dara Rolins: Zpěvačka, které byla smazána podmínka za zavinění autonehody s následkem smrti.

Aleš Trpišovský: Známý jako "pirát z D1", který na dálnici agresivně vybrzdňoval řidiče, zákaz řízení mu však zůstal.

František Dohnal: Bývalý šéf NKÚ (Nejvyššího kontrolního úřadu), odsouzený za zneužití pravomoci.

Příprava v utajení a politické pozadí

Amnestie vznikala v přísném utajení, oficiálně proto, aby se zabránilo vzpourám nebo neklidu ve věznicích před samotným propouštěním. [Kdo ji psal?](#) K autorství se nikdo příliš nehlásil a Hrad původně jména tajil. Později se ukázalo, že na přípravách spolupracovali Klausovi blízcí spolupracovníci (Ladislav Jakl, Petr Hájek) a právníci Pavel Hasenkopf či Zdeněk Koudelka. Výsledný text byl kompilátem několika návrhů.

Aby byla amnestie platná, musel ji spolupodepsat (kontrasignovat) tehdejší premiér Petr Nečas. Ten ji podepsal [bez vědomí zbytku vlády](#). Pozdější policejní odposlechy v kauze Nagyová naznačily, že mohlo jít o politický obchod (podpis za podpis) – Nečas podepsal amnestii výměnou za to, že Klaus podepíše klíčový vládní daňový balíček.

Důsledky a vlna odporu

Reakce společnosti byla extrémně negativní. Podle průzkumů s amnestií nesouhlasilo přes 80 % obyvatel. Desítky tisíc obětí podvodů přišly o možnost, aby soud v trestním řízení nařídil viníkům uhradit škodu. Musely se začít soudit v civilních sporech, což bylo drahé a často bezvýsledné. Velká část propuštěných vězňů se kvůli chybějícímu zázemí a financím vrátila k trestné činnosti během prvních několika měsíců, kdy často šlo o drobné krádeže a výtržnictví.

Starostové stovek českých měst a obcí na protest sundávali ze zdí kanceláří a školních tříd portréty prezidenta Václava Klause. Skupina senátorů podala na Václava Klause na sklonku jeho mandátu [ústavní žalobu pro velezradu](#) (mimo jiné právě kvůli amnestii). Ústavní soud však řízení zastavil, protože Klausovi mezitím vypršel prezidentský mandát.

Odpor byl naprosto bezprecedentní a na několik týdnů v podstatě paralyzoval českou politickou i společenskou scénu. Nešlo totiž o běžné omilostnění drobných zlodějíčků – lidé amnestii vnímali jako hlubokou nespravedlnost a plivnutí do tváře všem, kteří věřili v právní stát. Hlavní důvody, proč veřejnost reagovala tak divoce, se dají shrnout do několika zásadních bodů:

Omilostnění největších tunelářů

Lidé nejvíce zuřili kvůli článku II, který zastavil stíhání trvající déle než 8 let. V Česku se totiž řada obřích hospodářských kauz z 90. let (jako H-System, krachy bank nebo miliardové podvody) vlekla extrémně dlouho. [Obžalovaní milionáři často schválně procesy natahovali](#), omlouvali se ze zdravotních důvodů a využívali drahé advokáty. Klausova amnestie je za

toto zdržování paradoxně „odměnila“ tím, že jejich stíhání úplně smazala. Společnost to pochopila tak, že mocní a bohatí lidé, kteří rozkradli miliardy, jsou nedotknutelní.

Definitivní zmar pro desetitisíce obětí

Když soudce kvůli amnestii zastaví trestní řízení, nemůže už zároveň rozhodnout o tom, že viník musí poškozeným vrátit peníze. Desetitisíce obyčejných lidí, kteří přišli o celoživotní úspory (např. klienti stavební společnosti H-System), tak ze dne na den ztratili jakoukoli naději na odškodnění. Bylo jim řečeno, že se mají soudit sami v civilních sporech. To ale pro podvedené seniory znamenalo další obří výdaje za právníky s vědomím, že obžalovaní už své majetky dávno převedli na příbuzné nebo do offshore firem.

Co bylo přímým důsledkem lidového hněvu? Desítky starostů měst a obcí odmítly mít ve svých úřadech a školách portrét prezidenta, kterého začali považovat za ochránce zločinců, a hromadně jeho obrazy balili do krabic nebo odnášeli do sklepů.

Amnestie vytvořila hluboký pocit, že v České republice platí jiná pravidla pro chudé a jiná pro bohaté. Zatímco drobný zloděj si musel svůj trest odsedět (nebo se mu smazal jen kratičký trest), tzv. bílé límečky, které sofistikovaně ukradly miliardy korun, odešly od soudu s čistým štítem a legálně nabytým majetkem.

Během pouhých několika dnů bylo z věznic puštěno přes 6 500 vězňů. Stát na takový masivní příval lidí vůbec nebyl připravený. Mnozí propuštění neměli peníze, rodinné zázemí ani práci. Výsledkem bylo, že stovky z nich začaly hned na nádražích a v okolních večerkách loupit a krást znovu. Probační a mediační služba byla přetížená a lidé v okolí věznic se [reálně báli vycházet na ulici](#).

Foto: Vojtěch Žárský, Vojtěch Veselý, Wikimedia Commons, volné dílo

Usnesení - úřední dokument vydávaný propuštěným vězňům

Absolutní utajení a politický cynismus

Lidem vadilo i to, jakým způsobem amnestie vznikla. Přípravovala se za zavřenými dveřmi na Hradě, bez jakékoli odborné diskuse s právníky, soudci nebo žalobci (kteří by okamžitě varovali, jaké kauzy to smete). Když navíc vyplulo na povrch, že premiér Petr Nečas amnestii podepsal pravděpodobně jako politický handl výměnou za podporu svých daňových zákonů, vnímala veřejnost celý krok jako vrchol politického cynismu.

Klaus tak tímto krokem, který původně prezentoval jako „gesto milosrdenství a smíření“, fatálně poškodil zbytek své politické pověsti a odešel z úřadu za doprovodu ústavní žaloby pro velezradu.

I po letech od chvíle, kdy věznice opustil poslední amnestovaný, zůstává tato událost hlubokou ranou v české justici i společnosti. Její důsledky přerostly v dlouhodobé strukturální změny a ovlivňují fungování státu. Mezi nejvýznamnější dlouhodobé dopady patří:

Změna pravidel hry

Největším systémovým důsledkem byla naprostá změna politické kultury kolem udělování milostí a amnestií. Miloš Zeman po nástupu do úřadu (v březnu 2013) přenesl agendu milostí na Ministerstvo spravedlnosti a stanovil pro ně extrémně přísná kritéria. Širokou amnestii nikdy nevyhlásil. Petr Pavel v tomto restriktivním přístupu pokračuje. Klausova amnestie fakticky znamenala „smrt“ plošných amnestií v Česku. Žádný moderní prezident si dnes kvůli obřímu politickému riziku nedovolí podepsat plošné osvobozování vězňů, natož zastavování živých kauz (abolici).

Miliardové škody, které už nikdo NIKDY nezaplatí

Vzhledem k tomu, že abolice definitivně ukončila trestní stíhání velkých tunelářů, byly majetky zajištěné policií (nemovitosti, bankovní účty, akcie) vráceny obžalovaným. Desetitisíce poškozených občanů a stovky firem se ocitly v situaci, kdy jim stát sice řekl, že mají právo soudit se civilně, ale reálně už nebylo z čeho brát. Tyto peníze zmizely v offshorech nebo legálních strukturách a škody v řádu desítek miliard korun zůstaly trvale nesplacené.

Zrychlení české justice tedy paradoxní pozitivum

Klaus tehdy amnestii obhajoval tím, že stát nedokáže lidi soudit v rozumném čase (podle Evropské úmluvy o lidských právech má každý právo na rychlý proces, a pokud trvá stíhání přes 8 let, je to selhání státu). Tento argument, byť zneužitý, donutil justici k sebereflexi. V následujících letech se výrazně proměnila rychlost soudního řízení u hospodářských a finančních deliktů. Soudy a státní zástupci začali klást obrovský důraz na to, aby se složité kauzy nevělekly, protože hrozba promlčení nebo mezinárodních arbitráží kvůli průtahům se stala pro justici strašákem.

Trvalý dopad na důvěru v právní stát

Sociologické průzkumy opakovaně ukazují, že rok 2013 byl zlomovým momentem pro důvěru Čechů v justici a rovnost před zákonem. Pocit, že „velcí kriminálníci se z toho vždycky vysekají, když mají správné konexe na Hradě“, se v české společnosti hluboko usadil a stal se jedním z motorů politických změn v následující dekádě, např. vzestup protikorupčních hnutí a nových politických stran, které stavěly rétoriku na kritice tzv. starých pořádků a korupce 90. let.

Stín na pověsti Václava Klause

Pro samotného Václava Klause představuje amnestie nejtemnější bod jeho politické kariéry. Sám sice dodnes tvrdí, že šlo o správný krok a kampaň proti jeho osobě, nicméně i historici a politologové se shodují, že amnestie v podstatě smazala jeho zbývající politický kapitál. Už nikdy nedokázal úspěšně promluvit do aktivní domácí politiky a toto rozhodnutí zůstává hlavním symbolem konce jeho druhé prezidentské éry.

